

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ІНСТИТУТ МАГІСТРАТУРИ, АСПІРАНТУРИ, ДОКТОРАНТУРИ
ІНСТИТУТ МАТЕМАТИКИ, ФІЗИКИ І ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ**

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ

Збірник наукових праць

Випуск сорок четвертий

**Київ – Вінниця
2016**

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 4 від 27 квітня 2016 р.), вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 5 від 02 квітня 2016 р.), вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол № 4 від 28 квітня 2016 р.) і вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 15 від 13 травня 2016 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Гуревич Роман Семенович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Інститут магістратури, аспірантури, докторантури, директор, (головний редактор).

Коломієць Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра математики та інформатики, завідувач, (заступник головного редактора).

Шевченко Людмила Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті (відповідальний секретар).

Ничкало Нелля Григорівна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, академік-секретар.

Биков Валерій Юхимович – доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, директор.

Лук'янова Лариса Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, директор.

Радкевич Валентина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, директор.

Козяр Михайло Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, ректор.

Лазаренко Наталія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, ректор.

Акімова Ольга Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра педагогіки, завідувач.

Гомонюк Олена Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, Хмельницький національний університет, кафедра практичної психології та педагогіки.

Ковтонюк Мар'яна Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра математики та інформатики.

Матяш Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра алгебри і методики навчання математики, професор.

Паламарчук Ольга Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, завідувач.

Тарасенко Галина Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра дошкільної і педагогічної освіти, завідувач.

Шахов Володимир Іванович – доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра психології, професор.

Кадемія Майя Юхимівна – кандидат педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інформаційних та інноваційних технологій в освіті, завідувач.

Гуревич Ірина – професор, PhD, технічний університет м. Дармштадт, Інститут перероблення знань, директор (ФРН).

Беженар Юлія Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, установа освіти «Вітебський державний університет імені М.П. Машерова», художньо-графічний факультет, декан (Білорусь).

Ляска Євгенія Івона – доктор педагогічних наук габлітований, професор звичайний, Жешувський університет, вища школа педагогічна в Мисловицях (республіка Польща).

С 95 Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 44 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – 414 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники коледжів і вищих навчальних закладів висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання у підготовку кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів. Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, коледжів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти. Статті збірника подано в авторській редакції.

Рецензенти:

Н.М. Бідюк, доктор педагогічних наук, професор (Хмельницький національний університет);

О.М. Коберник, доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини);

В.А. Петрук, доктор педагогічних наук, професор (Вінницький національний технічний університет);

М.І. Лазарев, доктор педагогічних наук, професор (Харківська інженерно-педагогічна академія);

В.Г. Хоменко, доктор педагогічних наук, професор (Бердянський державний педагогічний університет).

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCE OF UKRAINE**

**VINNYTSIA STATE MYKHAILO KOTSIUBYNSKYI PEDAGOGICAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF MAGISTRACY, POSTGRADUATE AND DOCTORAL STUDIES
INSTITUTE OF MATHEMATICS, PHYSICS AND TECHNOLOGICAL EDUCATION**

**INSTITUTE OF PEDAGOGICAL AND ADULT EDUCATION
INSTITUTE OF VOCATIONAL TECHNICAL TRAINING
INSTITUTE OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND LEARNING TOOLS**

**MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES AND
INNOVATION METHODOLOGIES OF EDUCATION IN
PROFESSIONAL TRAINING: METHODOLOGY, THEORY,
EXPERIENCE, PROBLEMS**

Collection of Scientific Papers

Issue 44

**Kyiv – Vinnytsia
2016**

UDC 378.14
LBC 74.580
C 95

Approved for the print by the resolution of the Scientific Board of Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine (Protocol № 4 of 27.04.2016), Institute of Vocational Technical Training of NAES of Ukraine (Protocol № 5 of 02.04.2016), Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine (Protocol № 4 of 28.04.2016), Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University (Protocol № 15 of 13.05.2016).

EDITORIAL BOARD:

Gurevych Roman S., Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine. Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Institute of Magistracy, Postgraduate and Doctoral Studies, Director, (Editor-in-Chief).

Kolomiets Alla M., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Mathematics and Informatics, Head of Chair (Deputy Editor-in-Chief).

Shevchenko Liudmyla S., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Information and Innovation Technologies in Education, Associate Professor (Executive Secretary).

Nychkalo Nelliia G., Doctor of Pedagogics, Professor, Active Member of NAES of Ukraine, Department of Professional Education and Education of Adults of NAES of Ukraine, Academician-Secretary.

Bykov Valerii Yu., Doctor of Pedagogics, Professor, Active Member of NAES of Ukraine, Institute of Information Technologies and Learning Tools, Director.

Lukianova Larysa B., Doctor of Pedagogics, Professor, Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine, Director.

Radkevych Valentyna O., Doctor of Pedagogics, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Institute of Vocational Technical Training of NAES of Ukraine, Director.

Koziar Mykhailo M., Doctor of Pedagogics, Professor, Lviv State University of Life Safety, Rector.

Lazarenko Natalia I., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Rector.

Akimova Olga V., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Pedagogics, Head of Chair.

Gomoniuk Olena M., Doctor of Pedagogics, Professor, Khmelnytskyi National University, Chair of Practical Psychology and Pedagogics.

Matiash Olga I., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Algebra and Mathematics Methodologies of Education, Professor.

Tarasenko Galyna S., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Preschool and Primary Education, Head of Chair.

Kovtoniuk Mariana M., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Mathematics and Informatics.

Palamarchuk Olga M., Doctor of Psychology, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Psychology, Head of Chair.

Shakhov Volodymyr I., Doctor of Pedagogics, Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Psychology, Professor.

Kademiia Maiia Yu., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University, Chair of Information and Innovation Technologies in Education, Head of Chair.

Gurevych Iryna, Professor, PhD, Knowledge Processing Institute of Darmstadt Technical University, Director (Germany).

Bezhenar Yulia P., Candidate of Pedagogics, Associate Professor, The Educational Establishment «Vitebsk State University named after P.M. Masherov», Faculty of Art and Graphics, Dean (Byelorussia).

Liaska Evgeniia Ivona, Habilitated Doctor (Pedagogics), Professor Ordinarius, Zheshuvskyi University, High Pedagogic School in Myslovycsi (Poland).

Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training:

C 95 Methodology, Theory, Experience, Problems // Collection of Scientific Papers. – Issue 44 / Editorial Board. – Kyiv-Vinnytsia: TOV «Planer», 2016. – 414 p.

The collection of scientific papers is devoted to theoretical and applied aspects of application of modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training, junior specialists, bachelors, specialists and masters. It presents a wide range of scientific works by famous scientists, pedagogues of comprehensive secondary schools, vocational schools, higher education establishments. The target readership of scientific papers collection includes pedagogues of comprehensive secondary schools, vocational schools, higher education establishments and institutions of postgraduate pedagogic education. The articles are presented in author redaction.

Reviewers:

N.M. Bidiuk, Doctor of Pedagogics, Professor (Khmelnytskyi National University)

O.M. Kobernik, Doctor of Pedagogics, Professor (Umanskyi State Pavlo Tychyna Pedagogical University)

V.A. Petruk, Doctor of Pedagogics, Professor (Vinnytsia National Technical University)

M.I. Lazarev Doctor of Pedagogics, Professor (Kharkivska Engineering Pedagogics Academy)

V.G. Khomenko, Doctor of Pedagogics, Professor (Berdianskyi State Pedagogical University)

ISSN 2412-1142
ISBN 978-966-2337-01-3

UDC 378.14
LBC 74.580

© Vinnytsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University
© Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine
© Institute of Vocational Technical Training of NAES of Ukraine

© Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine © Articles authors © TOV «Planer»

УДК 37.091:377.1

Л.В. Сліпчишин, м. Львів, Україна / L. Slipchyshyn, Lviv, Ukraine
e-mail: lida.slipchyshyn@gmail.com

РОЛЬ ЕСТЕТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ У РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧOSTІ МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ

Анотація. У статті розглянуто філософсько-естетичне розуміння прекрасного, яке пізнається в професійній діяльності через естетичну спрямованість. Встановлено, що естетична спрямованість має вплив на візуально-просторовий інтелект, який є частиною практичної обдарованості особистості. Рівень сформованості й потужності спрямованості визначає успіх у професійній діяльності, оскільки при розв'язуванні професійно творчих задач провідним є метод візуалізації, який розвиває творчу уяву. Окреслено психологічні передумови формування естетичної спрямованості, які пов'язані з виявленням рівня розвитку складових естетичної обдарованості особистості учнів і художньо-естетичної культури та мотивацією до самоактуалізації. Показано роль естетичної спрямованості у розвитку художньо-технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів, в якій майбутній робітник завдяки візуально-просторовому інтелекту має можливість не лише задовольнити природну естетичну потребу, але й самореалізовуватись, задіявши для цього власні ресурси (потенціали). Зазначено важливість створення відповідних педагогічних умов у навчальному закладі для розкриття потенціалів особистості учнів, розвитку творчих здібностей і обдарованостей, моніторингу змін, а також формування художньо-естетичної та техніко-технологічної культур.

Ключові слова: естетика, прекрасне, спрямованість, практична обдарованість, візуально-просторовий інтелект, художньо-технічна творчість, майбутній робітник, професійно-технічна освіта.

Annotation. The article examines philosophical and aesthetic understanding of beauty, which is learnt in profession through aesthetic orientation. It is recognized that aesthetic orientation affects the visual-spatial intelligence, which is a part of practical talents of individual. The level of orientation formation and its power determines success in careers as image method which develops imagination is essential while solving creativity problems. The author outlines the psychological preconditions of aesthetic orientation formation, connected with the level of components formation identification of both pupils' personalities aesthetic talents and their artistic and aesthetic culture, motivation for self-actualization. The role of aesthetic orientation in the development of artistic and technical pupils' creativity in vocational schools is shown. Through visual-spatial intelligence a future worker has possibility not only to meet his natural and aesthetic need, but also to realise himself, employing his own resources (potentials). The importance of creating appropriate pedagogical conditions in vocational school to unleash the potential of individual pupils', the development of creative abilities and talents, monitoring changes and the formation of artistic and aesthetic and technical-technological cultures is determined.

Key words: aesthetic, beauty, orientation, practical talent, visual-spatial intelligence, artistic and technical creativity, future worker, vocational education.

Останнім часом цінність творчості стає предметом розгляду багатьох психолого-педагогічних та економічних досліджень. Оскільки творчість має велике значення для розвитку та успіху будь-якої організації, то виникають запитання щодо необхідності її розвитку в процесі навчання, а також чому особистість має розвивати в собі відповідні компетенції. У зв'язку з модернізацією технологічної освіти, спричиненою глобальними техніко-технологічними змінами, виникає проблема знаходження джерела творчої активності людини і створення умов для її актуалізації.

На основі досліджень із філософії, культурології та мистецтва сформулась думка про те, що шлях до розуміння сучасної естетики проклали велетні філософської думки – О. Баумгартен, Е. Кант, Ф. Шіллер, Ф. Ніцше, Г.-Г. Гадамер, Н. Гудмен та інші. Основні ідеї їхніх праць знайшли своє втілення у багатьох психолого-педагогічних дослідженнях, зокрема тих, що стосуються виявлення здатності особистості займатись творчою діяльністю і необхідних для цього передумов. У цьому контексті у дослідженнях, що стосуються професійної освіти та навчання, недостатньо уваги приділено художньо-

естетичному аспекту діяльності майбутніх робітників і ролі естетичної спрямованості для актуалізації потенціалів їх особистості.

Метою статті є обґрунтування ролі естетичної спрямованості у розвитку професійно орієнтованої художньо-технічної творчої діяльності, що передбачає розв'язання таких завдань: виявити філософську основу потягу людини до прекрасного; окреслити психологічні передумови формування естетичної спрямованості; показати роль естетичної спрямованості у розвитку художньо-технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Краса як явище завжди хвилювала людей. Реакція на неї вважалась суб'єктивною, тому й виникла проблема знайти їй місце в житті суспільства поряд із такими засадами, як мораль, етика, велич, вчинок тощо. Відомо, що Е. Кант свою наукову діяльність приділяв на два періоди – докритичний і критичний. В останньому періоді він написав праці, які склали сутність його оригінальної філософської концепції: всезагальні та необхідні істини знаходяться не лише в сферах пізнання та діяльності, а також і в сфері естетичного уподобання. Останню книгу трилогії

власних фундаментальних праць періоду критики – «Критику здатності судження» – Е. Кант назвав «філософією естетики», яка, за його задумом, посіла місце між гносеологією та етикою. На думку П. Гуле де Монто, такий переклад назви з німецької мови недостатньо точно відображає наміри автора. Адже естетичне судження ґрунтується не на холодному аналізі, а «на здатності людини робити загальні висновки з конкретного естетичного досвіду», коли судження приймаються за схемою «від часткового до загального» [2, с. 39]. Здібності людини до самоорганізації та співпраці, як уважає Е. Кант, є результатом нашої здатності виходити за межі власного Еґо. А силою, що мобілізує та організовує ці процеси, є краса. Заслугою Е. Канта є те, що він дав визначення Краси, використавши для цього дефініцію «прекрасного»: *перша* – «Смак – це здібність судити про предмет або спосіб його представлення, ґрунтуючись на задоволенні або незадоволенні, вільного від будь-якого інтересу. Предмет такого задоволення називають прекрасним [4, с. 211]; *друга* – «Прекрасне те, що подобається усім без допомоги поняття» [4, с. 221]; *третья* – «Краса – це форма доцільності предмету, оскільки вона сприймається в ньому без уявлення про мету» [4, с. 239]; *четверта* – «Прекрасне те, що пізнається без допомоги поняття як предмет необхідного задоволення» [4, с. 244]. На основі цих визначень можна вивести філософське узагальнене розуміння Краси, коли під нею розуміють те, «що подобається не завдяки відчуттям і не завдяки почуттям, а тим, що подобається з суб'єктивною необхідністю, всезагальним, безпосереднім і повністю бескорисним способом» [7, с. 226]. У площині естетики під Красою розуміють характеристику об'єкта, суб'єкта чи ідеї, при спогляданні яких виникає задоволення і насолода, що спричинені узгодженістю їхніх відповідних якостей, тобто гармонією.

У 1793 році Ф. Шіллер опублікував есе «Про грацію і гідність», в якому розвинув думку про те, що шанувальники мистецтва чинять морально, наслідуючи ідеї краси. У цьому разі естетика об'єднується з етикою, наслідком чого має бути порядок і моральність суспільства [9].

У цьому контексті важливою є думка про те, що від досвіду в повсякденному житті (навчання в освітньому закладі, робота на підприємстві, відвідування бібліотеки, театру тощо) людина має можливість піднятися на рівень універсального, оскільки для цього вона має відповідні ресурси. Зацікавлені особи, насамперед педагоги, по-перше, мають звертати увагу на те, як особистість виносить судження про інших і, по-друге, розуміти естетичний процес, у результаті якого виносяться естетичні судження.

Життєві колізії змусили Ф. Шіллера поглиблено вивчити нову філософію Е. Канта, яку він у спрощеному вигляді виклав у «Листах про естетичне виховання людини». Останній лист циклу починається з розгляду

ідеї необхідності пошуку гармонійного балансу між природою і культурою, а сам процес пошуку Ф. Шіллер називає естетичною грою: «... Від цієї гри вільного плину ідей, яка ще цілком матеріальна і піддається поясненню, виходячи з природи, уява через спробу вільної форми робить, нарешті, стрибок до естетичної гри» [10, с. 351]. Він підкреслює, що незалежність фантазії від зовнішніх вражень негативно впливає на творчі здібності, а вільний плин образів не є ознакою обдарованості. У цьому контексті треба розуміти, що зовнішні естетичні враження сприяють розвитку творчих здібностей, а обдарованість буде формуватися разом із наближенням творчої сили до ідеалу. «Творча сила досягає ідеалу тільки тим, що відривається від дійсності, і уява має звільнитися від чужого закону в своїй відтворюючій діяльності, перш ніж розпочати творчу діяльність за власними законами» [10, с. 352]. Естетичний творчий намір породжує третю силу – гру, в якій він знімає всі перешкоди і звільняє людину від фізичного і морального примусу. У цьому листі Ф. Шіллер вказав на провідну ідею Е. Канта: між двома напрямками є ще третя альтернатива – бажання грати, яке немовби запускає рух «маятника» між двома полюсами, які виникають унаслідок розщеплення об'єкту розгляду протилежними силами – добро і зло, красиве і потворне, реальне і можливе, природне і штучне тощо. Як уважає Ф. Шіллер, рух маятника між двома протилежними силами є естетичною грою, що відбувається в енергетичному полі, сила якого пов'язана з потужністю естетичного судження. Важливим висновком з цього міркування є теза про те, що людина, яка здатна осмислити свої емоції та почуття, може досягнути рівня універсальної людяності.

До пошуку констант естетики доклався і Ф. Шеллінг. У його філософії черпали натхнення не лише філософи, але й митці, оскільки він уважав, що у всьому можна побачити красу, але вона виявляється і розгортає свою сутність по-різному. Основу або зовнішню сторону краси формує форма, в якій відчувається або проглядається її характерність (особливість). Завдяки міцному зв'язку і кінцевому злиттю різноманітних форм у витворі можна досягнути граничної краси, наповненої глибоким змістом [11, с. 62-64]. Енергія естетичного маятника ніби узгоджує форму (зовнішню) зі змістом (внутрішнім), наближуючись тим самим до гармонії.

У контексті професійної підготовки майбутніх робітників виникає слушне запитання про доцільність запуску «естетичного» маятника, на яке можна відповісти, звернувшись до сучасних теорій особистості.

У світлі гуманістичної теорії особистості А. Маслоу в ієрархії потреб естетична потреба займає високе місце, а її реалізація сприяє самоактуалізації людини. Це означає, що протягом життя людина повинна мати можливість зустрічатись із прекрасним, що впливатиме на формування її бажань, інтересів,

схильностей, ідеалів і ціннісних переконань. Самоактуалізована особистість є самостійною у мисленні, моральною, реалістичною, адекватною, доброзичливою, чемною, незалежною від чужих думок, спрямованою на духовний розвиток і самовдосконалення [5; 1, с. 244].

Будь-яка діяльність людини ініціюється реальністю, що певним чином впливає на підструктури її особистості. Спрямованість як підструктуру психологи відносять до вищого рівня психічної діяльності людини. Саме цей рівень об'єднує ті якості і взаємодії особистості, які характеризують її поведінку в різних сферах життя. За теорією К. Платонова спрямованість об'єднує відношення й моральні якості особистості, які набуваються шляхом навчання на прикладі особистісного соціального досвіду. Вона характеризується такими ознаками, як рівень, інтенсивність, стійкість, широта, дієвість, які можуть динамічно змінюватись під впливом активних чинників (умов). Відповідно до структури особистості за А. Ковальовим, у результаті створення умов для реалізації спрямованості особистості з'являються можливості розвитку системи здібностей, які забезпечують успішне виконання діяльності [3, с. 373-374]. Це актуалізує потребу виявлення оптимальних умов.

До оптимальних умов розвитку здібностей Р. Немов відносить: наявність задатків; своєчасне і повне виявлення задатків; активне включення людини у ті види діяльності, в яких формуються і розвиваються відповідні здібності; види діяльності мають бути функціонально пов'язані зі здібностями і спиратися на відповідні задатки; методична компетентність педагогів щодо розвитку здібностей; застосування сучасних засобів і методів навчання; моніторинг розвитку здібностей і стимулювання цього процесу [6, с. 236]. Оскільки обдарованість – це вроджена схильність людини до успішного освоєння деякої складної діяльності, то виявлення видів і рівнів цих схильностей, тобто задатків, в учнів допоможе розвинути здібності до успішного виконання відповідної діяльності. Талановитою особистістю вважається тоді, коли її діяльність супроводжує успіх [6, с. 227]. Тому для піднесення особистості від рівня обдарованості до талановитості потрібно створювати ситуації успіху.

Вибір випускником загальноосвітньої школи робітничої професії може бути зроблений з різних причин. Усвідомлений вибір професії пов'язаний з мотивацією, яка вже сформована у внутрішньому плані. Часто поштовхом для переходу мотивації із зовнішнього у внутрішній план є усвідомлення учнем власної практичної обдарованості. Це орієнтує педагогів створювати умови і сприяти розвитку тих здібностей, які формують практичну обдарованість.

За теорією Г. Гарднера інтелект розглядається як біопсихологічний потенціал людини, який вона

використовує для переробки інформації з метою вирішення проблем або створення продуктів, що цінюються у певному культурному середовищі та активізуються культурним оточенням. Для ініціювання потенціалу мають спрацювати такі чинники, як: цінності культури; можливість, що надає культура; особисті рішення зацікавлених осіб використати ці можливості [1, с.9-10]. Важливим висновком із цієї теорії є те, що існує різноманітність способів демонстрації обдарованості як у межах одного, так і усіх видів інтелекту. Але для цього необхідно забезпечити умови.

З урахуванням принципу потрібності В. Тименком було встановлено, що загальна обдарованість особистості становить ієрархічну структуру суміжних здібностей за профілями, в якій є нижчий, середній і верхній рівні: «... в академічному профілі особистісної обдарованості високим рівнем абстрактності визначається музична здатність, а низьким – лінгвістична. В естетичному профілі обдарованості високим рівнем абстрактності відзначається надособистісна (духовна) здатність, а низьким – внутрішньо-особистісна. У практичному профілі обдарованості такою парою здібностей є натуралістична (вища) і тілесно-кінестетична (нижча). Відповідно логіко-математична, міжособистісна і просторова здібності засвідчують середній рівень обдарованості у межах профілів» [8, с. 87].

Практична обдарованість об'єднує суміжні здібності, які належать до натуралістичного, візуально-просторового і тілесно-кінестетичного інтелектів. Для успішного формування професійної системи знань і вмінь і включення у професійно орієнтовану творчу діяльність майбутнім робітникам потрібно мати розвинені здібності, що відповідають хоча б середньому рівню. Візуально-просторовий інтелект спрямований на опанування «мов», які спираються на образне мислення і як провідний метод використовується візуалізація. До них належить мова образів, узорів, символів, кольорів, форм, текстури, дизайну. Недостатній рівень розвитку цього інтелекту відображається на багатьох професійно орієнтованих предметах, зокрема, кресленні, рисунку, ліпці тощо. Саме в професійно орієнтованій художньо-технічній творчості завдяки візуально-просторовому інтелекту майбутній робітник має можливість через задоволення естетичної потреби почати своє сходження до рівня самоактуалізації, задіявши для цього власні ресурси (потенціали).

За стрижневим видом діяльності як ознакою художньо-технічної творчості вважається практичною діяльністю, спрямованою на виготовлення нового об'єкту, яка ґрунтується на виборі технологічних технік з урахуванням художньо-естетичних критеріїв. Для неї характерне поєднання особливостей художньої та технічної діяльності на основі образного, візуального мислення. Наприклад, знаючи характерні особливості

металу, тобто властивості, можна створити об'єкт, що має таку за складністю форму, яку дозволяє технологія. Баланс між властивостями і формою (внутрішньою і зовнішньою красою) досягається балансом між поняттями красиве і потворне. У результаті такої гри буде підібрана оптимальна технологія обробки, яка забезпечить гармонію між художнім і технічним аспектами об'єкту творчості.

У контексті філософсько-естетичного розуміння прекрасного роль естетичного маятника між технічною і художньою сторонами об'єкта професійної творчості виконує естетична спрямованість, рівень і потужність якої залежить від створення умов для використання естетичного потенціалу не лише предметів, що вивчаються, зокрема «Художньої культури», але й особистості (потенціал естетичної обдарованості). Для цього потрібно залучати учнів до такого явища, як естетична гра, під час якої відбувається пошук гармонійного поєднання різних ознак і властивостей об'єктів різних видів творчості, а з часом у них виробиться звичка естетичного судження на основі наявного рівня художньо-естетичної культури. У разі створення об'єкта художньо-технічної творчості ця

культура взаємодіє з техніко-технологічною, утворюючи два полюси естетичного маятника, розхитування якого допоможе наблизити об'єкт до деякого визнаного культурного взірця.

Таким чином, можна дійти висновку про те, що у контексті сучасних поглядів на природу творчих здібностей і обдарованостей залежно від створених умов людина розкриває свій внутрішній потенціал, який вона застосовує для переробки інформації, що надходить з різних джерел. Потяг до прекрасного закладений в інтелекті і виявляється в естетичній обдарованості, яка через естетичне судження інтегрує особистісне, міжособистісне і над особистісне, а естетична спрямованість виконує роль пускового механізму професійної творчості у різних видах діяльності. Оскільки художньо-технічна творчість, з одного боку, ініційована сучасними вимогами до фахівців, а з іншого боку, заняття нею позитивно впливають на загальнокультурний і професійний рівень майбутніх робітників, актуальним завданням для професійної освіти і навчання є залучення молоді до неї.

Література:

1. Байсара Л.І. Множинність проявів видів інтелекту [Текст] / Л.І.Байсара : конспект лекцій. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2010. – 96 с.
2. Гуле де Молло П. Арт-фирма: Эстетический менеджмент и метафизический маркетинг [Текст] / П. Гуле де Молло ; [пер. с англ.]. – К. : Companion Group, 2013. – 416 с.
3. Дрозденко К. С. Загальна психологія у практичному вимірі : підручник / К. С. Дрозденко. – К. : ВД «Професіонал», 2007. – 608 с.
4. Кант Э. «Критика способности суждения» / Э.Кант // Сочинения в шести томах. Том пятый: [Сочинения по эстетике] / ответст. ред.: А.В.Гулыга. – М. : Мысль, 1966. – С.160–526.
5. Немов Р.С. Психология: Словарь-справочник. В двух частях / Р.С.Немов. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – Ч.1. – 304 с.
6. Немов Р.С. Психология: Словарь-справочник. В двух частях / Р.С.Немов. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – Ч.2. – 352 с.
7. Татаркевич В. Історія філософії. Т2: Філософія Нового Часу до 1830 року / В.Татаркевич ; [пер. з польс. Я.Саноцький, О.Гірний]. – Львів : Свічадо, 1999. – 352 с.
8. Тименко В. П. Обдарованість дошкільників за теорією Говарда Гарднера / В. П. Тименко // Освіта та розвиток особистості. – 2014. – №8. – № 8 (27) – С. 84-89.
9. Шиллер Ф. О грации и достоинстве / Ф. Шиллер // Собрание сочинений. Том шестой: Статьи по эстетике. – М. : Гос. изд-во художественной литературы, 1957. – С.115-170.
10. Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании человека / Ф.Шиллер // Собрание сочинений. Т.6.: Статьи по эстетике. – М. : Гос. изд-во художественной литературы, 1957. – С.251-358.
11. Шеллинг Ф.В.Й. Об отношении изобразительных искусств к природе / Ф.В.Й. Шеллинг // Сочинения в 2-х т. Т.2 / [пер. с нем. ; отв, ред. А.В. Гулыга]. – М. : Мысль, 1989. – С.52- 85.

РОЗДІЛ 3
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТУПЕНЕВОГО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ УЧНІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Артюшина М.В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	190
Алексеева С.В. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОНЛАЙН КОНСУЛЬТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ.....	194
Басараб В.Я. ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ).....	198
Вдович С.М. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	203
Внукова О.М. ВИКОРИСТАННЯ МОДУЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	207
Гуменюк Т.Б., Корець М.С. СУТНІСТЬ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	211
Колісник-Гуменюк Ю.І. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	215
Мельник І.В., Столяренко О.В. КРИТЕРІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ РИЗИКОВОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕУ.....	218
Руденко Л.А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ	221
Саварин П.В. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	225
Сліпчишин Л.В. РОЛЬ ЕСТЕТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ У РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ	230
Стечкевич О.О. ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	234

РОЗДІЛ 4
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У
КОЛЕДЖАХ І ТЕХНІКУМАХ

Булейко О.І., Карлова О.М. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ.....	239
Кордон Ю.В., Філімонова Л.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС.....	243
Моторна Л.В. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ.....	247
Павлиш Т.Г. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОДНА ІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО МОБІЛЬНОГО ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ.....	251
Підлісничка Н.Г. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	254